

Kristiina
VUORI

Neidonpaula

TAMMI

Kristiina
VUORI

Neidonpaula

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI
HELSINKI

Tämän romaanin kirjoittamista ovat tukeneet
Taiteen edistämiskeskus, WSOY:n kirjallisuussäätiö,
Suomen Kirjailijaliitto & Kirjallisuuden edistämiskeskus.

© Kristiina Vuori ja Kustannusosakeyhtiö Tammi 2015
ISBN 978-951-31-8274-8
Painettu EU:ssa

Raijalle

Herran vuonna 1466

Itä-Göötanmaalla

Jääriite lumihangen päällä rasahtelee, kun ilves lähtee ylittämään järven autiota selkää. Kovaksi jäänyt pinta ei petä eläimen leveiden anturoiden alla, mutta on petollisen liukas. Harmaanvalkea kissaeläin kompuroi ja on luiskahtaa takalistolleen ylittäessään polun, joka on jonkin suuremman nisäkkään aikaisemmin uurtama, ehkä peuran. Ilves upottaa kyntensä riitteen läpi ja saa heti tukevamman otteen.

Tuuli kääntyy, hyväilee ilveksen korvatupsuja. Kosketus on tuttu ja turvallinen. Peto nostaa päätään ja sen tylppä kuono kääntyy kohden viimaa. Jossakin haukahtaa kettu. Ilves ei käännä katsettaan. Juuri nyt se on kiinnostunut pelkästään yhdestä asiasta.

Tuolla. Sama tuoksu, joka on kierrellyt ilveksen reviirin laitamilla häiritsevän pitkään. Se on houkutellut ja kutsunut, kiusoitellut ja häرنännyt. Ilves on nuuhkinut sitä korvat luimussa, epävarmana, ja kiertänyt tuoreet, keltaiset virtsajäljet jäykin, jännittynein jaloin.

On kevät, eikä elämän polte jätä ilvestä rauhaan. Se on nukkunut levottomasti, oikeastaan vain torkkunut kunnes on säpsähtänyt valveille ja etsinyt uudestaan vieraan kissan tuoksujäljen.

Uros. On aika, haju maanittelee. On aika nousta ja lähteä. Ilves antaa kiimalleen periksi. Se suihkauttaa oman viestinsä uroksen hajujäljen päälle ja suuntaa järven vastakkaista rantaa kohden. Se tietää, että jäätyneen veden toisella puolella on louhikko, jonne kaksijalkainen saalistaja ei ilmesty, koska arastelee lumen kätkeviä halkeamia ja jyrkän kivikon partaalla vaanivaa pudotusta.

Kun rinne putkahtaa näkyviin yön hämäristä, ilves pysähtyy toinen etutassu koholla. Sen lyhyt häntä jäykistyy. Se kuuntelee ja haistelee tuulta uudestaan. Päästää kumean mourunnan, ilmoittaa, että on tullut. Että hyväksyy uroksen kutsun.

Pimeydestä vastaa matala ääni. Sitten toinen. Samassa tuulikin kertoo, että kosijoita on yhden sijasta kaksi. Naaras painuu matalaksi vasten hankea, laskee päänsä ja antaa käyrien kynsiensä upota syvemmälle ritisevään lumeen. Sen kurkusta pääsee pehmeä ääni, joka muistuttaa juuri maitoa saaneen pennun kehräystä.

Tulisi taistelu. Voittaja saisi naaraan.

Putosin syvälle, aina vain syvemmälle kunnes musta nielu oli imenyt kaiken valon. Vaikersin kuin lapsi ja sitten, yhtäkkiä, olin hereillä, mutta holtiton syöksy läpi pimeyden jatkui. Ehdin vetää monta kireää hengenvetoa ennen kuin sain putoamisen hallintaani ja aistin ympäriltäni muutakin kuin pelkkää tyhjyyttä.

Makasin kyyryyn käpertyneenä kapeassa penkkivuoteessa, jonka vällyyn oli ommeltu sudenmarjoja ruton karkottamiseksi. Paha vain, etteivät ne tepsineet yön piruihin. Liikahdin ja sänky narahti allani. Jähmetyin aloilleni vaistomaisesti, sillä olihan äänettömyys paras suojani. Meni tovi ennen kuin muistin, missä olin. Dormitoriumissa, suuressa nukkumasalissa, joka oli matalin väliseinin jaettu ahtaisiin kammioihin. Ovia ei ollut, vain avoin kulkuaukko ohikulkijan tarkistaa, että kukin asukki varmasti lepäsi ryijynsä alla.

Vajoamisen nostattama säikähdys haihtui, kun kuulin oikealta puoleltani nuhaista niiskutusta. Arkinen ääni kiinnitti minut todellisuuteen ja muistutti minua siitä, kuka oikeasti olin. Painauduin takaisin pielusta vasten ja pakotin raajani rentoutumaan. Käytäviä ja holvikattoja pitkin kiiri etäinen rauhoittava humina. Se oli varhaisaamun rukoushetken laulua. Nyt sen äänet olivat matalia ja miehekkäitä, mutta pian tilalle kohoaisi kirkkaampi, huilumaisempi kuoro, kun sisaret aloittaisivat hetkipalveluksen.

Suljin silmäni tietäen, etten nukahtaisi enää uudestaan. Olin uupunut vaikka olin juuri ollut lähes kuolonkaltaisessa unessa. En halunnut nousta ja viskata suloisen lämmintä peitettä yltäni, sillä paljaat jalkani palelivat eikä uneni jättänyt minua, vaan minun piti tarkistaa monta kertaa ennen kuin uskoin, ettei jalkapohjissani ollut mitään ylimääräistä kuten pihalta kulkeutunutta lunta. Kosteutta hohkaava kirkko ei houkutellut minua puoleensa vaikka yleensä nautin suitsukkeen tuoksusta, nunnien ylistyshymnistä ja kynttilöiden läikähdelevistä liekeistä, jotka valaisivat sen mitä eniten rakastin – kirkon värikylläiset pyhimyspatsaat ja alttarikaapit.

Tänä aamuna olisin luopunut paljosta, jos olisin ollut missä tahansa muualla kuin täällä Ruotsin mahtavimmassa nunnaluostarissa Vadstenassa, Vättern-järven rannalla. Olin pelkkä kesti ja palaisin pian kotiin, mutta silti minusta tuntui kuin luostarin palatsimaiset seinät olisivat tiivistyneet ylleni, hamunneet lihani ja luuni murskaavien kivenlohkareidensa väliin.

Kuinka olin saattanut kuvitella, että rohkenisin ryhtyä nunnaksi siskoni tavoin? En ollut sellainen kuin Brita. En tietenkään ollut milloinkaan kysynyt asiasta suoraan, mutta Britan tietäen hän olisi paljastanut minulle jo aikaa sitten, jos olisi tuntenut itsensä vähääkään levottomaksi. Minä olin aina ollut meistä se sulkeutunut, syrjään vetäytyvä ja vaitonainen. Ihmiset kuvittelivat,

että olin umpimielinen suuren hurskauteni tähden. Autuas Birgitta, armahda! Niin ei todellakaan ollut.

Olin halunnut Armonlaakson sisarten luo suojautuakseni tuholta, kuihduttaakseni äitini kirotun verenperinnön suonistani. Brita oli saanut tuosta verestä sen puhtaimman osan. Hän paransi, lievitti kipuja ja sellainen sopi erinomaisesti Kristuksen morsiamelle. Minullakin oli yksi taito, jota en karsastanut ja jota peräti abbedissakin ylisti, mutta se puhkesi kukkaan vain paperin tai pergamentin äärellä, eikä se totisesti riittänyt karkottamaan öitteni painajaista.

Minä vaikenin pelosta. En hallinnut elämääni miltään osin. Vaikenin, koska milloin tahansa olisi mahdollista, että sisälläni oleva peto riistäytyisi vapaaksi.

Emä

AD 1447–1460

Piispa Maunu Tavast oli aina tiennyt, ettei ihmispolon korskeudella ja typeryydellä ollut mittaa, ei määrää. Toisinaan hän tohti epäillä tätä totuutta, jonka jo riukulaihana teininä oli oppinut, mutta sitten elämä muisti taas koulumestarin tehtävänsä ja asia taotiin uudestaan piispallisen hiipan suojaamaan päähän. Niin syvä on Kristuksen opetuslapsien sielun turmelus, ettei sitä hurskas ja puhdassydäminen mies kykene täysin edes käsittämään. Kolmen vuoden välein pidetyt piispankäräjät muistuttivat tästä masentavasti kerta toisensa jälkeen.

Kappalainen Tuomas Henrikinpoika seisoi piispan vieressä, pinosi tämän rasittuneiden silmien eteen syytekirjelmän toisensa perään ja supisi selostuksiaan piispan korvaan. Käräjäointi oli eilen aloitettu pitäjän papistosta ja tänään oli seurakuntalaisten vuoro. Papistoa oli ehdottomasti helpompi torua, sillä pappisvihkimyksen saaneet miehet ymmärsivät hyvin tilanteensa ja tunnustivat erheensä vapaaehtoisesti. He mieluummin kärsivät rangaistuksensa mukisematta kuin joutuivat erotetuksi pappisviroistaan. Ja jos oikein tukalasti kävi, he tiesivät, että aina oli mahdollista anoa armoa Roomasta, paavin kuuriasta.

Toisin oli oppimattoman rahvaan tai yltiöylpeän suursuvun kasvattien kanssa. Heille ei riittänyt esitetty syytös, ei piispan it-

sensä johtamat käräjät. He väittivät vastaan, venkoilivat ja vilpistelivät kunnes tuomio oli langetettu ja rangaistus määrätty. Vasta sitten he putosivat polvilleen ja lyttäsivät myssynsä vasten rintaansa silmät tulvien epäaitoa viattomuutta. Mitä enemmän tuomittu joutui maksamaan, sitä kovempi oli parku, mutta yksikään, ei yksikään, tohtinut katsoa piispaansa silmiin ja kieltäytyä maksamasta.

Tällä erää oli käsittelemättä enää yksi tapaus ja näytti epäilyttävästi siltä, että kappalainen Tuomas oli tarkoituksella jättänyt visaisimman ongelman syytejonon hännänhuipuksi aivan kuin olisi arastellut sen esiin ottamista. Totisesti sitä sietikin arastella. Se piispankin oli pakko myöntää vaikka hän itse olisi tehnyt juuri päinvastoin, käsiteltyt hankalimmat tapaukset ensin pois alta. Mutta harvoinpa sitä käräjien eteen astui säätyläisnainen, joka syytti puolisoaan vilpistä ja määrätietoisesta toiminna, jotta aviopari ei koskaan saisi perillistä. Rohkeutta naiselta ei ainakaan puuttunut, mutta rouvan puheesta paistava ylpeys ja katseen julkeus saivat kirkkoruhtinaan nipistämään huulensa tiukasti yhteen. Ei ollut naisen asia syytellä miestä, ei ainakaan näin julkisesti kaiken kansan kuullen. Eikä varsinkaan sellaista miestä, jonka piispa tunsikin henkilökohtaisesti ja tiesi säälliseksi ja kunnioitettavan asemansa arvoiseksi. Olihan piispa omakätisesti nimitänyt kyseisen miehen peräti uuden luostari kaupungin johtoon. Niin suurta luottamusta hän oli tuntenut herra Olavi Juhananpoikaa kohtaan.

Naantalin pormestaria kohden viskattu kivi osui aivan liian liikkeelle piispaa itseään. Niinpä hän tunsikin harvinaista kiusausta tuomita asia omien ennakkokäsitystensä pohjalta ja jättää syytteen esittäjän näkökanta kokonaan huomioimatta. Sellainen sai hänet närkästymään entisestään. Omien heikkouksien paljastuminen ja tämä äkillinen alttius paholaismaiselle viettelykselle. Hän

oli uupunut. Pakko kai se oli myöntää. Pari viimeistä vuotta olivat olleet melkein liikaa. Kylmiä ja vetisiä. Koko ajan vihmoi vettä tai räntää, mikään ei kasvanut ja puute alkoi pikku hiljaa näkyä turvattomimpien kasvoilla. Sellainen huolestutti paimenta, jonka laumassa oli aivan liian monta karitsaa, jotta hän olisi kyennyt varmistamaan niistä jokaisen hyvinvoinnin.

Huokaus ravisutti Maunu Tavastin laihaa rintakehää ja hän käänsi päänsä sivuun, jotta ei paljastaisi tupaan kokoontuneelle väelle apeuttaan. Täyteen ahdettu huonetila oli tunkkainen ja lehmahti märälle villalle, kengänpohjissa sisään ajautuneelle lannalle ja vaatteisiin pinttyneelle hielelle. Sellaista se talvisin oli. Paksut sarkavaatteet eivät kuivuneet kosteassa ja kylmässä ulkoilmassa, eikä niitä monikaan kärsinyt ripustella ahtaisiin ja savuisiin sisätiloihin ihmisten puhdetöitä häiritsemään. Lyijypuitteinen ikkuna oli raollaan, mutta se ei riittänyt ilman raikastamiseksi. Sen sijaan pihalla värjöttelevien kanojen kaakatus ja navetasta kuuluva lehmän surumielinen mölinä kulkeutuivat sisälle asti. Tuulen ylytyessä saattoi herkkänenäinen arvata tanhuan perälle pystytetyn privetin sijainnin yhdellä nuuhkaisulla.

Piispan katse viivähti pihalla, lensi jäätyneen lahden ylitse vastakkaiselle rannalle ja pysähtyi birgittalaisluostarin keskeneräisiin rakennuksiin. Siinä yksi lisäsy, joka sai piispan mielen karvastelemaan. Ensin oli kiistelty siitä tulisiko uudesta nunnaluostarista dominikaani- vai birgittalaiskonventti. Lahjoituksia oli saatu molemmille aikeille, mutta viimein birgittalaisten sääntökunta oli saanut eniten ääniä. Sen jälkeen luostarille oli etsitty paikkaa pitkään, mutta vasta kolmas ehdotettu maapalsta oli osoittautunut riittävän sopivaksi ja Pyhän Birgitan sääntöjen mukaiseksi. Siinä sitä oli tuhlatu aikaa, myynttejä ja vaivaa, kun oli turhaan suunniteltu ja rakennuksia pykäilty alulle kahdelle aikaisemmalle palsalle. Maunu Tavast urahti ja suoristi pöydällä lepäävää, käpris-

tymään tuppaavaa veliiniarkkia kärsimättömin sormin. Vuosien jaakaamisen jälkeen oli onneksi lopulta saatu erinomainen maa-lahjoitus täältä Raision Ailoisista ja kuningas valtaneuvoksineen oli painanut sinettinsä luostarin perustamiskirjaan.

Vaikka edessä olikin suunnaton rakennusurakka, se ei ollut häirinnyt piispaa, sillä hän oli jo pitkään haaveillut naisluostarin saamisesta hiippakuntaansa. Samapa tuo olivatko sisaret domi-nikaaneja vai birgittalaisia, kunhan saisivat sijansa täältä itäisestä Suomenmaasta, julistaisivat Herran kunniaa ja keräisivät suosit-tuna pyhiinvaelluspaikkana ja hyvämaineisena luostarina kunnon lahjoitukset kirkolleen. Ensimmäiset veljet ja sisaret olivat purjeh-tineet uuteen kotiinsa Vadstenan emoluostarista, joka oli kunin-gaskunnan mahtavin ja rikkain pyhä talo. Kaikki oli näyttänyt vihdoinkin sujuvan mutkattomasti ja luostarikirkon vihkisaarnan ensimmäiset mietelauseet olivat jo kutitelleet mehukkaina piispa-lisen kielen päällä.

Ja sitten, sitten kaikki oli mennyt vikaan, kun huhut birgit-talaisten keskinäisestä kärhämöinnistä olivat ajautuneet piispan korviin. Luostari veljet eivät halunneet olla naisen, abbedissan, alaisina kuten luostarin sääntökirjassa seiso. Harmillista, kerras-saan harmillista, sillä tuo luostarin pää ja emäntä oli piispan ja konventin yhteisesti valitsema, latinantaitoinen ja nokkelaälyinen suursuvun kasvatti. Jatkuva mielen muuttaminen kävi piispallisen luonnon päälle. Mitä se sellainen meno oli, että ensin valitaan ja sitten kielletään? Ja kaiken kukkuraksi tomuisiin kirjoihinsa up-poutunut päärippi-isä ei tyytynyt asemaansa, koska se oli kuu-lemma alhaisempi kuin muissa luostarijärjestöissä, joissa apotti oli yhdenvertainen itsensä piispan kanssa. Eivätkä nunnat, nuo valtakunnan ylhäisistä rälssisuvuista tai vauraista kauppiasper-heistä tulleet sisaret halunneet liata pehmeitä kätösiään ja tehdä raskaimpia ja likaisimpia keittiöaskareita. Kapinaa! Sitä tässä enää

kaivattiin, kun ikä painoi ja ajatukset vaeltelivat vanhuuden lepopäiviä kohden.

Uusi, hieno luostari kalliomäellä turvanaan laajat kuninkaan myöntämät tilukset, ja silti sen asukkaat löysivät lukuisia syitä turhanaikaisen porun pitämiseen. Ihmiset olivat omituisia olentoja, piispa pohdiskeli. Hän oli halunnut henkilökohtaisesti päästä osalliseksi luostarin ja sen pyhiinvaeltajakaupungin elosta, joten hän oli ostanut maata Naantalista ja rakennuttanut ison kaksikerroksisen hirsitalon, jossa oli vankka kivikellari. Täällä, juuri tässä talossa, jonka päätupaan he kaikki olivat parhaillaan kokoontuneet, hän aikoi viettää piispuuden jälkeiset päivänsä, katselemalla luostaria lahden ylitse ja käyskentelemällä kaupungin turuilla hurskasmielisten toivioretkeläisten seassa. Mutta mikään hänen aikomuksistaan ei toteutuisi, jos luostarin sisäiset ongelmat estäisivät sopusoinnun. Luoja nähköön, että hän teki kaikkensa, jotta sisaret ja veljet pakotettaisiin rauhaan ja parannuksen merkkejä ilmaantuisi taivaanrantaan mitä pikimmin.

Vaan kehno oli hänen osansa, varsin kehno. Hän oli löyhämielisyyden ja eripuran piinaama mies, ja hänen mittansa täytyisi, jos tämän päivän viimeinen syytetapaus venyisi liian pitkäksi. Jospa hän vain olisi tehnyt totisen halunsa mukaan ja jättänyt koko käräjöinnin tuomiorovastinsa kontolle. Mutta ei, hän oli noussut rekeen ja ajattanut sen tänne nähdäkseen miten luostarin rakennustyöt olivat edistyneet. Houkkamaista touhua, sillä tiesihän hän, ettei muurausta voitu jatkaa näin talvella, kun laasti ei päässyt kuivumaan. Tässä hän nyt kuitenkin istui, joten viisainta olisi tarttua toimeen ja osoittaa heti kättelyssä, miten vastenmieliseltä koko avioriidan julkinen käräjöinti tuntui, vasitenkin, kun hän oli vuosia sitten neuvonut herra Olavia purkamaan kihlauksen ja luvannut auttaa tätä mahdollisten sakkojen kokoon

keräämisessä. Silti mies oli pitänyt päänsä ja tässä sitä nyt oltiin. Puimassa huonon valinnan seurauksia.

Maunu Tavast muisti herra Olavin vaatimattomaksi ja harkitsevaksi mieheksi, mutta ehkäpä mies oli muuttunut niiden muutamien vuoden aikana, kun heidän polkunsa olivat kulkeneet erillä toisistaan. Ei käynyt kieltäminen, että Olavi käyttäytyi aivan samoin kuin piispan manailemat luostariveljet, vaihtoi päämäärää kuin tuohivene, joka oli kaikkien tuulenpuuskien viskottavissa. Vähemmästäkin sitä tahri maineensa, ja jos jokainen juoksi oman päänsä mukaan, silloin siitä syntyi juuri tämän kaltainen onneton vyyhti.

Piispa rykäisi ja se sai koko kärejätuvan hiljenemään odottavasti. ”Väittääkö arvoisa vaimo, ettei aviollinen yhdyselämä olisi lainkaan alkanut? Ei vaikka te”, piispa vilkuili edessään lojuvaa pergamenttia, ”jos oikein luen, olette olleet aviossa jo kuutisen ajastaikaa?”

Keskellä salia seisova nainen ei pitänyt kiirettä vastaamisellaan, joten Maunu Tavast nojautui eteenpäin ja lisäsi painetta: ”Rouva kai sentään ymmärtää, mitä avioliiton täytäntöönpano tarkoittaa?”

Rälssirouva Kyllikki Jaakontyttären silmissä välähti. ”Dominus, minä tiedän, mutta herra mieheni ei näytä sitä enää tietävän.”

Kärejiä seuraamaan saapunut väkijoukko kohahti. Nauroivat penteleet, piispa oivalsi ja yritti väheksyä haluaan nöyryyttää tuota kuuliaisuutensa kadottanutta rouvaa.

”Vaimo on ystävällinen ja kertoo omin sanoin, missä ongelma piilee.”

”Mieheni ei halua enää paneutua maata viereeni”, väitti nainen ja kohensi ryhtiään. Vaikka hänen äänensä oli kantava ja katseensa peloton, ei asian arkaluontoisuus ollut vaikuttamatta häneenkään.

Ylpeys, piispa ajatteli ja naputti etusormellaan leukapieltään. Ylpeys se kaatoi Paholaisenkin, ja epäilemättä noin kopealla naisella ei juuri tällä tiimalla ollut halua uskoa omia sanojaan.

”Hän haluaisi meidän elävän sisarena ja veljenä”, rouva jatkoi. ”Noudattavan selibaattia, paastoavan yli säädetyn ja kulkevan ympäriinsä paikatuissa, kuluneissa vaateparsissa.”

Yleisöstä kantautui paheksuva huudahdus. Naisen katse painui toviksi alas hyveellisyyttä esittäen.

”Mikä pahinta, herra piispa, hän tekee vuoteensa kovalle ja kylmälle lattialle, eikä päästä minua saman vällyn alle. Me olemme lapsettomia.” Naisen ääni kohosi. ”Eikä siitä voi syyttää minua, sillä olen haudannut yhden pojan heti liittomme ensimmäisenä suvena. Minä olen martona vain siksi, ettei puolisoni suostu täyttämään velvollisuuksiaan aviomiehenä.”

Vaikka hurskas ja hengellinen elämä olikin kirkosta suositeltavaa, ei rälssimiehen sentään pitänyt unohtaa säätynsä vaatimuksia, eikä niihin kerta kaikkiaan kuulunut rahvaan vaatteisiin sonnustautuminen ja siten oman arvovaltansa murentaminen. Typeryskin ymmärsi, että ylimys, joka esiintyi kuin köyhin maan matonen, menetti palvelijoittensa ja naapuriensa kunnioituksen ja joutui yhteisönsä silmätikuksi. Kaikkihan tiesivät, että isäntään kohdistettu arvostuksenpuute kosketti koko familiaa, sillä miehen kunnia oli yhtä kuin hänen sukunsa kunnia. Jokaisella perhekunnan jäsenellä oli oikeus vaatia säätynsä mukaista elämää ja eritoten vaimolla oli oikeus saada lapsi, perijä, joka huolehtisi hänestä vanhuuden saapuessa. Miksi muuten liitto oli ylipäänsä solmittu, jos ei sikiämistä varten? Piispakin muisti aina painottaen, että avioliittoon piti mennä harkiten ja viisaasti. Ja vapaaehtoinen pidättäytyminen voisi seurata vasta sitten, kun kätkyessä olisi joku, jota kiikuttaa. Piispa Tavast viskasi sulkakynän pöydälle ja antoi selkänsä hipaista penkin selkänojaa. Niin suuresti kuin hän olisikin halun-

nut levittää selibaatin ilosanomaa, ei sitä sopinut tehdä juuri nyt.

”Ja mitä rouvan herra puoliso on sanonut puolustukseksen?” hän kysyi.

Jotakin ivallista, ilkeää hiipi rouva Kyllikin suupieleen. Se lisäsi naisen hartioille useamman ylimääräisen vuoden, joita piispan pikaisen arvion mukaan ei ollut vielä siunaantunut kahtakymmentäviittä enempää.

”Kykenemättömyyden, pyhä piispa. Hän on vakuuttanut kerta toisensa jälkeen, ettei hänen miehen kykynsä olisi enää jäljellä.”

Jostakin kuului tirskahdus ja piispa kurtisti kulmiaan. Jopas olikin. Että mies mielummin väitti liekuaan veltoksi kuin makasi vaimonsa kanssa! Millainen äkäpussi tuon naisen täytyikään olla, jotta aikaisemmin kunnialliseksi ja rehelliseksi tiedetty mies ajautui näin suureen ahdinkoon. Piispa katsahti odottavasti ympärilleen ja komensi: ”Tulkoon herra Olavi Juhananpoika eteemme ja vastatkoon vaimonsa syytökseen.”

Piispa siristi silmiään, kun pormestari ja rälssimies, herra Olavi askelsi vaimonsa rinnalle. Siitä oli nelisen ajastaikaa, kun herra Olavi oli vielä ollut piispan soinipäällikkönä ja komentanut kolmenkymmenen asemiehen joukkoa. Jos mies olisi nyt hakenut kyseistä tointa, olisi piispa vastannut kieltävästi. Luoja armahtakoon, mutta miesparka oli muuttunut ja pelkästään huonompaan suuntaan. Aikaisemmin niin suora ryhti oli painunut, hiukset ohentuneet ennen aikojaan ja ulkoilmaelämästä kertova päiveytys kadonnut täysin. Ja laihtunutkin mies oli. Oliko hän sairauden näivettänyt? Tekikö peräti kuolemaa? Vai pitäytyikö hupsu niin tiukassa askeesissa, että kuihdutti ruumiinsa? Oli niin tai näin, piispan lämmöllä muistelemasta roimasta miekkamiehestä ei näkynyt enää jälkeäkään. Tavast sai kamppailla, ettei hänen huolensa olisi näkynyt liian selvästi. Hänen oli esiinnyttävä puolueettomana, se oli pakko pitää mielessä.

”Miten herra Olavi haluaa vastata vaimonsa sanoihin?”

”Rouvani on puhunut totta”, Olavi vastasi hiljaa. Hän ei välitellyt piispan säälivää katsetta, ei kavahtanut vaimonsa läheisyyttä vaan seisoi aloillaan tyynenä, kohtaloonsa alistuneena. Väki kurottautui ahnaana eteenpäin kuullakseen jokaisen mutistun sanan. ”En lepää hänen vieressään ja tunnen suurta houkutusta luostarielämää kohtaan.” Olavi astui askeleen eteenpäin ja taivutti niskaansa. ”Siksi anonkin arvon piispaa julistamaan minulle ja vaimolleni eron pöydässä ja vuoteessa, koska sieluni terveys sitä vaatii.”

Sillä lailla, piispa tuumi. Hän oli tiennyt munaskuissaan asti, ettei tästä liitosta ollut muuksi kuin harmintuojaksi. Silti hän oli siunannut liiton, sillä myös silloin Olavin ”sielun terveys” oli ollut vaarassa. Piispa sivuutti entisen palkollisensa pyynnön ja suuntasi sanansa naiselle: ”Ja millä tavoin rouvansa haluaisi minun ratkaisevan kiistan?”

Domina Kyllikki tuijotti eteensä kirein ilmein. ”Tämä tilanne koettelee minunkin sieluani, mutta minä rukoilen ja toivon, että pääsemme mieheni kanssa yhteisymmärrykseen.”

”Mikähän se sellainen sitten olisi?” piispa tivasi, kun nainen viivytteli.

”Nyt minulla on pelkkä kehno mies, jota voisi nimittää nöyräksi ja notkiaksi palvelijaksi, siinä kaikki.”

Naisen julkeat sanat katkesivat, kun joku väkijoukossa kirosi kovaan ääneen. ”Hyi helveti!”

Välittämättä selkensä takaa kuuluvasta noitumisesta rouva jatkoi: ”Piispa kysyi, mitä minä haluan? Minä haluan miehen elämäni tuon entisen akan sijaan! Ja se, herrani piispa, se vaatii väitetyt kykenemättömyyden varmistamista!”

Maunu Tavast tunsu kuumuuden hiipivän kauluksensa yli. ”Varmistamista?” hän toisti epäröiden. ”Miten kummassa?”

Tyhmää kysyäkään, hän tajusi lähes välittömästi, mutta silloin oli jo myöhäistä. Aivan liian myöhäistä torjua eteen tuleva pahennus ja nöyryytys.

Yksi tunnetusti löyhätapainen leskivaimo, visusti suljettu ovi ja kaksi kunniallista porvarisemäntää, jotka pitivät leskivaimoa ja herra Olavia silmällä mahdollisen huijausyrityksen estämiseksi. Vain yksi kiihkeä tovi, edestakaisin liukuvat toimeliaat kädet, eikä Olavi Juhananpojan väite oksansa pehmeystä vakuuttanut enää herkkäuskoisintakaan. Hänen tahaton voihkaisunsa kiiri suljetun oven lävitse aina kärkeänsä asti. Piispa kieräytti katseensa kattoa kohden ja nielaisi pettymyksestä. Käräjäyleisö liikehti ja virnuili, muutama rivo elekin ehti piispan silmiin ennen kuin ovi aukesi ja nopan nostatusta todistaneet naiset astelivat omille paikoilleen. Onneton herra Olavi palasi saliin jakun etumus rypyssä ja housunpaulat sen liepeen alta hapsottaen. Tällä kertaa mies ei rohjennut irrottaa katsettaan palkkialtiasta.

Niin jäi herra Olavi vilpistä kiinni, haluttomuudesta käyttää oikeutta omaan vaimoonsa. Mikä sinänsä ei ollut mikään ihme ainakaan piispan mielestä. Olihan rouva Kyllikki osoittautunut kaikkea muuta kuin tottelevaiseksi ja miestänsä kunnioittavaksi vaimoksi. Piispaa puistatti. Mikä pöyhkeys! Eipä ollut kumma, ettei herra Olavi saanut kuria kurjalle vaimolleen. Tämähän hyppi silmille kuin kiimassaan mankuva kujakissa.

Kirkkoruhtinas otti sulkakynän käteensä ja piirsi muutaman latinan sanan pergamenttiin. Hän koukisti etusormeaan ja kappalainen ojensi vahan ja sinetin. Piispan päätös oli ilmiselvä niin vastenmielistä kuin sen julistaminen olikin. Viimein Maunu Tavast kohotti kämmenensä saadakseen levottomasti liikehtivän ja keskenään härskisti sanailevan ihmisjoukon rauhoittumaan.

”Minun näkemykseni mukaan sovintoon kehottaminen on tässä kysymyksessä viisainta”, hän totesi hilliten vimmansa vain vaivoin. ”Kunniallisen vaimon”, sana kunniallinen tuli lähes sylkäisynä ulos, ”on vain soveliaista pitää herra Olavi Juhananpoikaa miehenään niin sängyssä kuin tuvassaan. Kun kerran nainen ja mies on yhteen saatettu ja yhdessä maanneet, ei sitä liittoa pura muu kuin Jumala.” Piispa piti tauon, hapuili tovin, että löytäisi oikeat sanat. ”Ystäväni Olavi”, hän täsmensi lähes toverillisesti ja odotti niin kauan, että porvari vastasi hänen katseeseensa. ”Et voi elää kuin munkki ilman puolisosi vapaaehtoista suostumusta. Sinun on lyötävä kättä sovun merkiksi ja muistettava jälleen velvollisuutesi miehenä ja perheen päänä.”

Ja vieköön minut vanha vihtahousu, jos nuo kaksi ikinä vaihtavat rauhan suudelmia, piispa tuumasi ääneti mielessään. Mutta se ei ollut hänen ongelmansa, ei enää, vaan pariskunnan rippi-isän, joka toivottavasti pitäisi huolen siitä, että tästä lähin avioliiton pyhää sakramenttia kunnioitettaisiin sen ansaitsemalla tavalla.

Piispa kampesi itsensä seisomaan, tarttui kaulastaan riippuvaan kultaiseen krusifiksiin, nosti sen eteensä ja loi viimeisen ankaran katseen nurjamieliseen pariin: ”Mies, rakasta vaimoasi, se on Jumalan tahto. Menkää, te syntiset, ja eläkää Herran armossa.”

Leskivaimo Inkeristä oli tullut pirttimuori ilman varsinaista pyrkimystä. Omia kapaloitavia hän oli saattanut maailmaan vain kaksi, mutta jos ryhdyttiin laskemaan kaikkia lapsenpäästäjäisiä, joissa hän oli ollut apuvaimona, ei siinä riittäisi kenenkään laskukykyisen sormet. Inkerillä oli taito hyppysissään ja lempeys valmiina sielussaan. Siinä kaikki mitä tarvittiin synnytyspolttojen kurimuksessa reuhtovan äidin tyynnyttämiseen.

Tosin tämänkertainen tuleva emo ei apua halunnut. Inkeri luki sen naisen viiruiksi kavenneista silmistä ja äänestä, joka sivalsi kuin keskitalven viima.

”Sulje se ovi ja katsokin, ettet päästä tänne enää muita.”

Tokihan Inkerikin tiesi, että mitä useampi huomasi synnytyksen hetken koittaneen, sitä kipakammat kivut synnyttäjä saisi. Siksi moni lämmitti saunan salaa omalta talonväeltäänkin tai pakeni yksinään metsän siimekseen tulokkaalle tarkoitettu tuohikoppa kainalossaan. Kohtuus sentään kaikessa, sillä liioittelu saattoi vaarantaa niin lapsen kuin äidinkin.

Synnytyksen lähestyessä Inkeri kaipasi aina muita vaimo-ihmisiä seurakseen, sillä olihan määrässä etunsa. Jos hän olisi yksin vastuussa, jonkin mennessä vikaan kaikki syy sälytettäisiin hänen kontolleen. Vaikka niin kai se joka tapauksessa kävisi. Köyhin

*Minkä yksi kärsi, sen otti myös toinen
kontolleen. Me olimme yhtä, kolikon kaksi eri
puolta, mutta silti yksi ja sama kolikko. Olisin
kernaasti ollut välillä hän. Hän ei luultavasti
milloinkaan toivonut olevansa minä.*

Sisaret, toistensa peilikuvat, niin hyvässä kuin pahassa.

Vain käsivarsinauhan väri erottaa toisistaan Ilveksen tietäjäsuvun kaksostytöt, Trudan ja Britan. Eletään 1400-lukua Naantalin luostarikaupungissa. Nunnaksi koulittava Brita iloitsee parantajan lahjastaan, mutta pormestarin pojalle kihlattu Truda kammoksuu sisällään piileksivää paholaismaista petoa.

Kaikki muuttuu, kun Naantaliin saapuu maalarikisälli Lukas Danske. Kirkon holvit puhkeavat kukkaan hänen siveltimensä kosketuksesta, eivätkä ne jää ainoaksi. Tytöt ovat tottuneet jakamaan keskenään kaiken, mutta miten jakaa rakastettu, tai sielun synkimpiä salaisuuksia, petosta, verta ja tuskaa?

#kirja WWW.KIRJA.FI	 9 789513 182748	
	84.2 ISBN 978-951-31-8274-8	